

Reedukace a kompenzace zraku

---

slabozrakost - zraková stimulace, etapy zrakové stimulace, slepota (amauróza) - kompenzace zraku, šilhání (strabismus) a tupozrakost (amblyopie) - reedukace zraku u dětí s narušeným binokulárním viděním

Speciálně pedagogické metody

- ❑ **Reedukace** – soubor postupů, které napravují (reedukují) postižení
  - ❑ **Edukace** – zraková stimulace
  - ❑ **Kompenzace** – soubor metod, které nahrazují funkci postiženého orgánu – pomůcky, brýle aj.
  - ❑ **Rehabilitace** – upravení sociálních vztahů do normálu (sociální, právní, léčebná apod.)
-

Reedukace zraku

- Pozorování, jak dítě používá zrak (reakce na světlo, mrkání apod.).
  - Zda se dítě obrací za světlem (lampa, slunce, okno)
  - Co a na jakou vzdálenost vidí (přiblížení, oddálení)
  - Lokomoce (naráží do předmětů, sbírá hračky)
  - Od jaké velikosti předmět registruje (malé a velké kostky, hračky)
  - Jakou preferuje barvu (většinou červená a žlutá)

Pozorování zapisujeme.

Záleží na denní době, únavě, emocích, zdravotním stavu dítěte apod.

Sledované aktivity

---

od nejjednodušších k obtížnějším

- ❑ **Pozornost světelnému zdroji** – zraková, hmatová, sluchová, čichová – vnímání světelné lesklé plochy, barevné plochy, kontrastní (šachovnice, soustředěné kruhy)
  - ❑ **Pozorování předmětu** – ve vodorovném směru, pak ve svislém, nakonec přibližování x oddalování předmětu
  - ❑ **Senzomotorická koordinace** – oka x ruka
  - ❑ **Práce na ploše** – dotykem shodit kostky, geometrické tvary...
  - ❑ **Vnímání jednoduchého obrázku**, pak obrázku s vnitřním členěním, diferenciací písmenek, základní barvy, malování fixem na světelném stole (čáry, kruhy, obkreslování..)
-

Slabozrakost

- je pokles zrakové ostrosti na lepším oku pod 6/18 až 3/60 včetně.

  - Dělí se na:
    - lehkou,
    - střední,
    - těžkou.
-

Nevidomost

Velmi nízká úroveň zrakové percepce.

Charakterizovaná neschopností vnímat zrakem.

Nevidomost se dělí na několik podskupin:

- ❑ **Nevidomost praktická** – pokles centrální zrakové ostrosti 3/60 – 1/60, percepce zorného pole 5 – 10 stupňů.
  - ❑ **Nevidomost skutečná** – CZO pod 1/60 (zachovalý světlocit), percepce zorného pole pod 5 stupňů.
  - ❑ **Nevidomost totální** – zachovalý světlocit s chybnou projekcí až pro ztrátu světlocitu.
-

Zraková stimulace

Metodika rozvoje těžce postiženého zraku dítěte v raném věku a využívání zbylého vidění.

- ❑ Cílem je dosažení **maximálního rozvoje zbylých funkcí** a jejich možné **využití v běžném životě**.
  - ❑ Velký význam pro dítě je **rozlišit světlo a tmu**, směr, odkud světlo přichází, kde se projevuje stín.
  - ❑ Volíme hračky a předměty luminiscenčních barev, které jsou zvýrazněny ultrafialovým světlem.
  - ❑ Stimulace se provádí v psychické pohodě formou hry, přiměřenost podnětů.
  - ❑ Začínáme co nejdříve.
-

Tři etapy zrakové stimulace

- ❑ ***Etapu motivační*** – zaujetí dítěte, lze provádět světlem nebo nasvícením předmětu. Také sluchovým či hmatovým podnětem
- ❑ ***Zaměření pozornosti*** – z hlediska vývoje psychiky dítěte je doporučováno cvičení přenášení pozornosti z předmětu na předmět.
- ❑ ***Senzomotorická koordinace*** – oko x ruka; sahání na předmět nejprve v klidové poloze, pak v pohybu, orientace na ploše, rozlišování tvarů aj.

Je nutné respektovat kritéria při výběru zrakově stimulačních předmětů – jejich velikost, kontury, kontrastní barevnost. Cílem všech postupů a pomůcek je posílení zrakových funkcí.

Kompenzace zraku

Rozvoj náhradních smyslů – sluch, hmat, čich, chuť.

- **sluch** – souvisí s řečí, na základě aktivnějšího používání je citlivější a diferencovanější – důsledek učení a používání.
    - ozvučné hračky, zpěv, hra na hudební nástroje, rádio, magnetofon aj. akustické přístroje,
    - vhodné melodie a intenzitu zvuku,
    - nutno nabízet lidskou řeč,
    - kompenzační význam řeči a jazyka – nahrazuje chybějící zrakové funkce, pomáhá rozvoji poznávacích procesů,
    - verbalismus – osvojí si i pojmy, jejichž obsah jim není zcela jasný ani dostupný (např. popis krajiny, barvy, noční obloha aj.),
  - **hmat** – kontaktní a kinestetické vnímání. Je nutné hmat systematicky cvičit a zdokonalovat, spontánně se tak neděje.
    - Haptický prostor – vzdálenost ohraničená rozpaženými rukama. Ohmatávání předmětů rukou, ústy zjišťuje tvar, šířku, výšku, hloubku, povrch, tvrdost, teplotu apod.
  - **čich, chuť** – u dětí málo rozvinuté, pozvolna se zdokonalují.
-

Dítě s narušeným binokulárním viděním

- Jednoduché binokulární vidění je koordinovaná senzomotorická činnost obou očí, která zajišťuje vytvoření jednoduchého obrazu pozorovaného předmětu.
  - Jednoduché binokulární vidění probíhá v několika vývojových etapách od narození do šesti let věku (dívání jedním okem, dívání společně oběma očima, sledování bližších a vzdálenějších předmětů, zaostřování bližších a vzdálenějších předmětů, spojení obou obrazů v jeden smyslový vjem, prostorové a hloubkové vidění, rozvoj prostorového vidění).
  - Zasáhne-li do výše uvedených etap nějaká porucha, normální vývoj se přerušuje a pokračuje patologicky. Vzniká tak tupozrakost, šilhání.
-

Amblyopie (tupozrakost)

- Je funkční porucha, představuje snížení ostrosti jednoho oka. Na sítnici jednoho oka vniká ostřejší obraz než na sítnici druhého oka. Dítě buď vidí ostrý zdvojený obraz, nebo neostrý jednoduchý obraz. Dítě se naučí obraz na horším oku potlačovat a preferuje obraz na lepším oku. To se stává vedoucím. Slabší oko je vyřazováno z činnosti, uhýbá ze své dráhy, neúčastní se zrakové práce a stává se tupozrakým.
  - Základem úspěšné léčby je okluze vedoucího oka okluzorem a aktivizace tupozrakého oka, tuto léčbu vhodně doplňuje pleoptika – aktivní činnost oka při práci na blízko.
-

Strabismus (šilhání)

- Při fixaci určitého předmětu na blízko nebo do dálky se osy vidění neprotínají v témže bodě. Je to funkční porucha, provázená asymetrickým postavením očí z důvodu motorických, centrálních, senzorických, hereditálních aj.
  - Léčba šilhání je úspěšná v předškolním věku a měla by být skončena do nástupu dítěte do školy. Léčba spočívá v předepsání správných skel, někdy je třeba přistoupit k operaci, po operaci se ortoptickým cvičením navozuje jednoduché binokulární vidění .
-